

Мисли за изграждането на специалността „Клавирен съпровод“ в Китай

Ли Хаочен

докторант със специалност „Клавирен съпровод“
в катедра „Камерна музика и съпровод“ в ИФ на НМА

1. Наименование на специалността

Настоящата китайска терминология за специалността „Клавирен съпровод“ обикновено е „Коуч“, „Пиано коучинг“ или „Вокален коучинг“. Тези термини всъщност произлизат от термина „Vocal Coach“, който наистина е теоретично различен от „Piano Accompaniment“. „Vocal Coach“ се отнася за група от специалисти, които отговарят за обучението на певци и студенти във всички невокални технически елементи като език, музика и стил, които са от съществено значение за всеки добър певец. Всеки добър певец се нуждае от помощта на Vocal Coach. Смятам, че по-точният превод на английската дума „Vocal Coach“ е „Вокален коучинг“. Въпреки, че през последните години повечето китайски университети са възприели концепцията „Coach“ като наименование на специалността „Клавирен съпровод“, в много висши учебни заведения съответната учебна програма все още е само един урок по импровизиран съпровод на пиано, без съществени промени. И така, наистина ли промяната на името е толкова важна?

Денг Яо (1), известен китайски пианист, композитор и акомпанятор на пиано, казва в интервю, озаглавено „Акомпаниране на певица – разговор с г-н Денг Яо за клавирния акомпанимент“: „Всъщност професията на акомпанятора, според мен, е типична професия в сферата на услугите и аз съм там за всички. Участвах в някои престижни конкурси и предавания, защото хората имат нужда от мен. Мисля, че акомпаниментът на пиано е преди всичко придружаване, съпровождане на младите хора, започнали като вокални ентузиаста, да станат накрая певци. Така че не мога да се нарека коуч, а просто акомпанятор. Когато става дума за „Коуч“, мисля, че първото нещо, което трябва да се добави, е думата „Пиано“, акомпаниментът на пиано в най-добрия случай може да се нарече „Пиано коучинг“. Но защо много хора наричат себе си „Коуч“? Това вероятно е препратка към практиката в чужбина. Това е така, защото в много страни акомпаняторът се нарича коуч и на практика излиза извън рамките на клавирния акомпанимент. Те са просто прекрасни, не само могат да свирят на пиано и да дирижират, но и да пеят, знаят много езици и са запознати с много оперни роли. Това, което сега наричаме коуч, се появи, защото видяхме термина в чужбина. И така, можем ли да говорим за коуч в момента? Всъщност не, не можем. Не съм скромен, защото смятам, че съм само акомпанятор и че мога да дам някои насоки на студентите за определени песни, така че в най-добрия случай мога да се нарека само коуч по пиано. Не мога да се занимавам например с артикулация или с по-обстойно обучение. Смятам, че акомпаняторът си е акомпанятор и трябва да бъде подчинен на ръководител, да не превишава позицията си. Не е възможно нито да говори прекалено много, нито да не говори изобщо.“ (2) Както се вижда от това интервю, г-н Денг Яо смята, че е много трудно да бъде „Коуч“ в истинския смисъл на думата, като се има предвид настоящото развитие на клавирния съпровод в Китай. Въпреки, че много хора наричат себе си „Коуч“, той, като отличен акомпанятор на пиано, не смята себе си за „Коуч“. Очевидно е, че г-н Денг Яо смята, че не името, а способностите са важни. Въпреки че името е знак на уважение и цел, към която практикуващите се стремят, по-важна от

промяната на името е промяната в отношението на външната среда към неговото възприемане. Това, което търсим, не е просто име на специалността, а качествена промяна в самата специалност.

Понастоящем няма единно наименование на специалностите по клавирен съпровод в Китай и при записването на студентите учебните заведения определят наименованията на специалностите според собствените си критерии. Според моето предишно проучване Централната музикална консерватория предлага три направления: вокално акомпаниментно изкуство, инструментално акомпаниментно изкуство и оперен коучинг. Музикалната консерватория в Шанхай предлага три направления – оперен коучинг, камерна музика и клавирно сътрудничеството. Музикалната консерватория в Сиан предлага две направления – вокален коучинг и инструментален коучинг. Що се отнася до това дали става дума за „Съпровод“ или „Коуч“, не мисля, че това има голямо значение, защото според моите проучвания в западните страни има и много професионални музикални академии, които наричат специалността „Клавирен съпровод“, и това не е повлияло на нейното развитие. В китайското музикално образование отдавна се набляга на понятието „Коуч“, така че трябва да има някаква нужда от него. Мисля, че в китайския контекст все още е уместно да се следва концепцията за „Коуч“, за да се повиши осведомеността, да се променят възприятията на хората и да се насърчи развитието му в Китай.

Тъй като преподавателите се различават в различните академии, не всяка академия е в състояние да предложи акомпанимент в няколко направления едновременно, включително художествена песен, опера и инструмент. Мисля, че за академиите, в които няма разделение на направленията, е по-добре да има унифицирано наименование на специалността. Защото унифицирането на наименованията не само представя концепцията и естеството на специалността, но също така показва, че академичната общност постига консенсус по отношение на съдържанието на специалността, което впоследствие ще изиграе добра роля за насърчаване на здравословното и бързо развитие. Причината, поради която наименованието на специалността трябва да бъде научно точно и дори да се изисква да бъде в съответствие със света е, че с глобализацията на икономиката и свързването на информацията в мрежа образованието непременно ще стане международно. За да се осъществи сътрудничество и обмен в областта на образованието с други страни по света, е необходимо да се уеднаквят наименованията на специалностите и техните стандарти. Мисля, че е по-научно и разумно, ако специалността се нарече „Коучинг по клавирен съпровод“, по възможност с конкретно подразделение на направлението. По този начин се утвърждава значението на клавирния акомпанимент, като също така се илюстрира напълно неговата обучителна функция и се дава по-голяма яснота и определение на понятието за специалността.

2. Посоки на изследванията

Посоките в обучението за коуч са в четири сфери: вокална (песенен репертоар), инструментална, оперна и танцова. Доколкото ми е известно, само най-добрите китайски музикални консерватории като Централната музикална консерватория и Шанхайската музикална консерватория предлагат коуч в различни направления. Другите академии обикновено предлагат само вокален коучинг, а танцов коучинг се предлага още по-рядко. Китайските педагози имат различни мнения за обучението по клавирен съпровод. Някои смятат, че акомпаниментът на пиано е интердисциплинарна тема, която обхваща широк

кръг от области и е трудна. Ето защо тя трябва да се изучава тематично, така че разделението на различните дейности да е по-подробно, за да се задълбочи изучаването на основната теория и професионалните знания, да се изясни посоката и да се подобрят изследователските умения. Други пък смятат, че цялостната и специализирана изследователска ориентация е необходимо условие за развитие по специалността и е по-подходяща за настоящия национален контекст на Китай. Тъй като повечето музикални университети в Китай са общообразователни, а не специализирани консерватории, повечето от тях все още не са достатъчно големи, за да поддържат едновременното развитие на различни области. Те смятат, че е необходимо да се изградят както най-добрите изпълнители в дадена област, така и да се развие пълна гама от таланти, които да отговарят на нуждите на различните професии.

Смятам, че е от съществено значение да се разграничи посоката на обучение. Нека вземем за пример оперения коучинг. В настоящата ситуация в Китай търсенето на оперения коуч на китайския оперен пазар е много голямо, но в момента има по-малко хора, които се занимават с това. Значителен брой пианисти-акомпанятори в Европа са се специализирали за работа в оперните театри и могат да действат като асистенти на диригентите в оперните репетиции, което също допринася в голяма степен за развитието на операта. В Китай обаче има малко такива отлични коучи и недостигът на таланти в тази област води до ограничения в развитието на китайската опера. Ето защо е много важно да се обучават отлични коучи за оперното изкуство.

Добрият акомпанятор е необходимо да притежава широк спектър от способности, а при ограниченото време и енергия, с които разполага всеки човек, не е възможно всеки да бъде цялостно развит. Мисля, че след като студентите имат представа за различните изследователски направления, те могат да изберат направление и да предприемат тематични изследвания на по-висока степен от обучението си. Когато образователните институции обмислят създаването на тази специалност, ако условията са достатъчни, за да се поддържа тематично обучение в различни области, тогава смятам, че все пак е препоръчително да има специализирано обучение на етапи в преподаването на предмета и студентите да се обучават на всеки етап в определена насока.

3. Място на клавирния съпровод в структурата на висшето училище

Сред университетите в Китай, които понастоящем предлагат в обучението специалността „Клавирен съпровод“, освен професионалните консерватории, другите музикални университети обикновено организират специалността „Клавирен съпровод“ в департамента по пиано. Съществуват няколко различни мнения за мястото на специалността „Клавирен съпровод“. Някои хора смятат, че специалността „Клавирен съпровод“ е клон на специалността „Пиано“ и естествено трябва да бъде свързана с клавирния департамент от гледна точка на пианото, за да може да се създаде по-професионален механизъм на управление и студентите и преподавателите да имат научна и практическа среда за работа и обучение. Други смятат, че специалността „Клавирен съпровод“ не може да съществува независимо от вокалното или инструменталното изкуство. Сътрудничеството между студентите по клавирен акомпанимент и студентите от други специалности се улеснява значително при съвместно обучение от съответните департаменти. Има и такива, които смятат, че за специалността „Клавирен съпровод“ трябва да се създаде специална катедра, която да осигури развитието ѝ като отделна

специаност. И така, към кой департамент трябва да се причисли специаността „Клавирен съпровод“?

На първо място, няма спор, че акомпаниментът на пиано попада в категорията на музикално-сценичните изкуства. Обикновено разделяме музикално-сценичните изкуства на три основни категории: инструментални, вокални и танцови. По дефиниция обучението по пиано би трябвало да се включи към инструментален департамент. На практика обаче в Китай много университети организират клавирното обучение в отделен департамент, съществуващ паралелно с други департаменти като вокален департамент и инструментален департамент. Ако това е така, департаментът по пиано трябва да бъде разделен на повече подспециалности, както останалите департаменти, например специалност „Пиано“, специалност „Клавирен съпровод“, специалност „Камерна музика“ и т.н. В този случай е по-целесъобразно специалност „Клавирен съпровод“ да бъде част от департамента по пиано. Що се отнася до необходимостта от създаване на отделна катедра за обучение или съвместно обучение с други департаменти, моето мнение е, че ако условията позволяват, трябва да се създаде отделна катедра за обучение, да се формулират и стриктно да се прилагат съответните правила за обучение и управление, а студентите по клавирен съпровод да се обучават целенасочено, за да се улесни изграждането и развитието на тази специалност. Можем да обмислим и възможността да изберем опитни преподаватели от няколко департамента, включително клавирен, инструментален и вокален, които да преподават пиано, инструментален съпровод, вокален съпровод, хармония и анализ на музикални произведения. Но ако професионалните музикални консерватории като Централната музикална консерватория и Шанхайската музикална консерватория са разделили обучението си за специалността „Клавирен съпровод“, в другите професионални консерватории различните специалности по право би трябвало да принадлежат към различни департаменти, за да се извършва обучението според програмите за всички посоки на изследванията. Например оперен коучинг е тясно свързан със специалността „Дирижиране“ и обикновено се създава в департамента по дирижиране; вокален коучинг се създава в департамента по вокално пеене, а инструментален коучинг се създава в департамента по инструмент.

Като цяло не смятам, че въпросът към кой департамент принадлежи специалността „Клавирен съпровод“, е от основно значение. Ключовият въпрос е дали сегашното разделение в действителност е подходящо за университетите и трябва да се съсредоточим върху това кой подход е по-подходящ за развитието на тази специалност в различен контекст. Затова смятам, че трябва да бъдем конкретни в анализа си на проблема. Необходимо е да се обмисли мястото на специалността „Клавирен съпровод“ в светлината на действителното положение в университета. Ако условията позволяват, възможно е съвместно преподаване с други катедри, като всяка от тях дава своя принос за създаването на научна концепция за образование и преподаване, за да се насърчи изграждането и развитието на специалността „Клавирен съпровод“.

4. Образователно-квалификационни степени на обучение

След като разгледах развитието на учебните планове и програми за обучение по клавирен съпровод в Китай и някои западни страни, смятам, че има един въпрос, който заслужава внимание: дали специалността „Клавирен съпровод“ трябва да се предлага на бакалавърска степен или на магистърска степен и дали е по-добре да се предлага възможно най-рано?

Някои хора смятат, че специалността „Клавирен съпровод“ трябва да се предлага в бакалавърската степен. Те считат, че с напредването на обществото и развитието на икономиката студентите имат по-големи образователни възможности, като повечето от тях получават добро обучение по пиано в много ранна възраст и вече имат стабилни умения за свирене на пиано, като са способни да изпълняват и някои от задачите, свързани с клавирния съпровод. И акомпанияторите на пиано трябва да владеят голям репертоар, който се изгражда в продължение на дълъг период от време. Времето за обучение в магистърска степен е ограничено и не е благоприятно тази специалност да се предлага само в магистърска степен. Ако предложим тази специалност в бакалавърската степен, ще можем да осигурим солидна основа за обучението в магистърската степен. Когато продължат обучението си в магистърска степен, студентите ще могат да отделят повече енергия за задълбочено изучаване на избраната от тях специалност. Солидната теоретична основа и задълбочените литературни умения също са от съществено значение за коучинг, а тези умения се придобиват с течение на времето и с непрекъснато обучение. Ето защо те смятат, че е по-целесъобразно акомпаниментът на пиано да се предлага като специалност още от бакалавърската степен. Разбира се, има и учени, които смятат, че акомпанияторите трябва да имат високи умения за свирене на пиано и че бакалавърската степен все пак трябва да се съсредоточи върху развиването на клавирните умения за свирене на студентите и фокусирането на обучението им върху свиренето на пиано, както и че студентите могат да срещнат трудности при някои сложни произведения, ако клавирният съпровод се предлага като специалност в бакалавърската степен.

Повече съм съгласна с идеята за въвеждане на специалност „Клавирен съпровод“ в магистърска степен. На първо място, бакалавърската степен има за цел да помогне на студентите да открият своя потенциал, да ги въвлече в редица области, да ги запознае с голям репертоар и да намери подходящата за тях област на обучение. Тъй като много студенти не се сблъскват с клавирния съпровод преди да започнат обучението си в бакалавърска степен, те не разбират концепцията за клавирен съпровод и какво включва неговото обучение. На второ място, изучаването на клавирен съпровод предполага високо техническо ниво на изпълнение на пиано, което изисква студентите да имат добра основа в бакалавърската степен и да имат повече енергия, за да се посветят на изучаването на произведения с клавирен съпровод, когато достигнат до магистърска степен.

Все пак времето за обучение в магистърска степен не е напълно достатъчно, тъй като клавирният съпровод е комплексна дисциплина с широк спектър от предмети, които изискват продължително и систематично изучаване. Ето защо смятам, че ако клавирният съпровод ще се предлага в магистърската степен като специалност, по-добре би било първо да се предложи клавирният съпровод като учебна дисциплина в бакалавърската степен, за да могат студентите да се запознаят по-рано с концепцията за клавирен съпровод и свързаното с нея учебно съдържание и да имат повече време да разглеждат и натрупват репертоар от вокални и инструментални произведения, както и да увеличават практическия си опит. Това ще даде на студентите, които желаят да се включат в приеман изпит за магистърска степен, известна основа, за да могат бързо да се установят и да започнат задълбочено обучение. Разбира се, професионалните консерватории имат високи стандарти при набирането на студенти. Повечето от студентите, записани в професионалните консерватории, завършват средни училища, свързани с консерваторията, и след няколко години професионално обучение

на високо ниво те вече са висококвалифицирани, поради което смятам, че тези консерватории могат да обмислят предлагането на специалност „Клавирен съпровод“ и в бакалавърска степен, където е подходящо. Понастоящем обаче в Китай има само единадесет специализирани за музика консерватории, което е много малка част от общия брой музикални институции в Китай. Това означава, че повечето университети нямат това предимство, затова смятам, че е по-подходящо да се предложи специалност „Клавирен съпровод“ в магистърската степен, за да се отговори на настоящата ситуация в Китай.

5. Заключение

Изграждането и развитието на всяка учебна дисциплина изисква задълбочени теоретични изследвания като основа. Клавирният съпровод е новопоявила се специалност в Китай и е необходимо повече хора да осъзнаят нейното значение за придобиване на по-задълбочени познания в тази област. Надявам се, че тези мои идеи за изграждане на специалността „Клавирен съпровод“ могат да бъдат адаптирани към нуждите на сегашния етап на развитие на Китай, за да се насърчи процъфтяването на музикалното образование в Китай.

(1) Денг Яо – пианист, композитор, акомпаниятор, ръководител на магистърската степен на Китайската музикална консерватория. 2003-2005 г. печели националната награда за най-добър акомпаниятор на „Китайската музикална награда Златна камбана“ за три последователни години. 2007 г. печели наградата за специален принос на „Китайската музикална награда Златна камбана“. През 2012 г. получава наградата за коучинг в Десетия национален конкурс за вокална музика, организиран от Министерството на културата.

(2) https://view.inews.qq.com/k/20220329A0CRGC00?web_channel=wap&openApp=false&f=newdc